

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи студентів з дисципліни “ СТАТИСТИКА В
ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ТА АДМІНІСТРУВАННІ ”

Спеціальність: 074 Публічне управління та адміністрування

Одеса 2017

Методичні вказівки до проведення практичних занять з дисципліни «Статистика в публічному управлінні та адмініструванні» для студентів денної форми навчання за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» / Укладач: к.е.н., доц. Колонтай С. М. - Одеса: ОДЕкУ, 2017. - 29 с., укр. мова.

ЗМІСТ

	Стор.
1 Загальна частина.....	4
1.1 Передмова.....	4
1.2 Зміст дисципліни “Статистика в публічному управлінні та адмініструванні”.....	4
1.3 Перелік навчальної літератури.....	5
1.4 Перелік знань та вмінь студента.....	6
2. Організація самостійної роботи студента.....	8
2.1 Рекомендації по вивченню теоретичного матеріалу.....	8
2.1.1 Загальні поради.....	8
2.1.2 Повчання по вивченню 1-ої теми.....	9
2.1.3 Повчання по вивченню 2-ої теми.....	10
2.1.4 Повчання по вивченню 3-ої теми.....	10
2.1.5 Повчання по вивченню 4-ої теми.....	11
2.1.6 Повчання по вивченню 5-ої теми.....	11
2.1.7 Повчання по вивченню 6-ої теми.....	11
2.1.8 Повчання по вивченню 7-ої теми.....	12
2.1.9 Повчання по вивченню 8-ої теми.....	12
2.2 Практичні завдання для самостійної роботи студентів.....	13
2.2.1 Методичні вказівки до виконання практичних завдань.....	13
2.2.2 Перелік практичних завдань для самостійної роботи.....	24
3. Організація контролю знань та вмінь студента.....	27

1 Загальна частина

1.1 Передмова

Серед економічних наук «Статистика в публічному управлінні та адмініструванні» є основоположною, навчальною дисципліною з вивченням якої формуються необхідні професійні навички у студентів спеціальності 074 «Публічне управління та адміністрування».

На сучасному етапі реформування економіки України значно підвищується роль статистики у реалізації економічної політики держави, зокрема в справі завершення переходу її на міжнародну систему обліку та статистики. В цих умовах виникає необхідність у підвищенні рівня статистичної підготовки майбутніх економістів, підприємців, комерсантів, менеджерів.

Вивчення курсу “Статистика в публічному управлінні та адмініструванні” дасть можливість студентам набути навичок у використанні статистичних методів у процесі збору, зведення, обробки та аналізу статистичної інформації, застосувати свої знання у майбутній практичній роботі.

Викладання дисципліни ставить за мету формування у майбутніх фахівців теоретичних знань та практичних навичок статистичної оцінки економічних явищ і процесів суспільного життя, оволодіння методами статистичного аналізу.

Основні задачі дисципліни – ознайомлення студентів з теоретичними та методичними основами статистичної науки та найважливішими напрямками аналізу соціально – економічних процесів.

Вивчення даної дисципліни засноване на знаннях, отриманих студентами при вивченні дисципліни “Вища та прикладна математика”.

Вивчення даної дисципліни створює базу, необхідну для освоєння таких професійно-орієнтованих курсів як “Економіка, фінанси суб’єктів господарювання”, “Управління персоналом”, “Менеджмент організацій”.

Методичні вказівки з дисципліни “Статистика в публічному управлінні та адмініструванні” призначені для допомоги у СРС.

1.2 Зміст дисципліни “Статистика в публічному управлінні та адмініструванні”

Тема 1 Предмет і метод статистичної науки

Поняття про статистику. Виникнення і розвиток статистики. Предмет статистики. Методи статистики. Поняття, категорії й показники статистики.

Тема 2 Статистичне спостереження

Поняття про статистичне спостереження. Форми статистичного спостереження. Програмно-методологічні аспекти статистичного спостереження. Види статистичного спостереження. Перевірка результатів статистичного спостереження.

Тема 3 Зведення і групування матеріалів статистичного спостереження

Суть, організація і техніка статистичного зведення. Методологічні аспекти статистичних групувань. Основні види і завдання статистичних групувань. Принципи вибору груповальної ознаки та утворення груп. Статистичні ряди розподілу. Статистичні таблиці.

Тема 4 Абсолютні та відносні величини

Абсолютні статистичні величини. Відносні величини. Види відносних величин і способи їх обчислення.

Тема 5 Середні величини

Суть і види середньої величини. Середня арифметична проста і зважена. Математичні властивості середньої арифметичної і техніка її обчислення. Середня гармонійна та умови її застосування. Структурні середні величини.

Тема 6 Показники варіації

Поняття варіації та її основні показники. Середнє квадратичне відхилення. Коефіцієнт варіації. Математичні властивості дисперсії.

Тема 7 Ряди динаміки

Види та правила побудови рядів динаміки. Основні характеристики рядів динаміки. Показники ряду динаміки.

Тема 8 Індекси

Поняття статистичних індексів, їх види і роль у вивченні ринку. Агрегатний індекс — основна форма зведеного (загального) індексу. Взаємозв'язок агрегатних індексів. Індекси змінного складу, постійного складу та структурних зрушень.

1.3 Перелік навчальної літератури

Основна література

1. Теорія статистики: Навчальний посібник / Вашків П. Г., Пастер П. І., Сторожук В. П., Ткач Є. І. – К.: Либідь, 2001. – 320 с.

2. Годин А. М. Статистика: Учебник. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К^о», 2002. – 472 с.

3. Колонтай С. М. Статистика: Конспект лекцій. - Одеса: Вид-во “ТЭС”, 2006. - 122 с.

Додаткова література

4. Статистика: Підручник / За ред. А.В. Головача, А.М. Єріної, О.В. Козирева. — К.: Вища шк., 1993.

5. Статистика. Збірник задач / За ред. А. В. Головача та ін. — К.: Вища шк., 1994.

6. Статистика підприємництва: Навч. посібник / За ред. П.Г.Вашкіна, В.П. Сторожука. — К.: “Слобожанщина”, 1999.

7. Ефимова М.Р., Петрова Е.В., Румянцев В.Н. Общая теория статистики: Учебник. — М.: ИНФРА-М, 1996.

8. Гусаров В.М. Теория статистики: Учебное пособие для вузов. — М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998.

9. Кулинич О.І. Теорія статистики: Підручник. — Кіровоград: Державне Центрально- Українське видавництво., 1996.

10. Кулинич О.І. Теорія статистики: Задачник. — Кіровоград: Державне Центрально- Українське видавництво., 1997.

11. Шмойлова Р.А. Теория статистики: Учебник. М.: Финансы и статистика, 2001.

1.4 Перелік знань та вмінь студента

Основними завданнями, що мають бути вирішені у процесі викладання дисципліни є:

- збирання, перевірка та оцінювання статистичної інформації, розробка статистичних формулярів;

- зведення та групування матеріалів статистичного спостереження, виявлення зв'язків між окремими явищами та процесами, встановлення його структури;

- техніка обчислення узагальнюючих статистичних показників (абсолютних, відносних, середніх) та їх економічна інтерпретація;

- вивчення динаміки суспільних явищ, тенденцій і закономірностей їх розвитку;

- аналіз складних суспільних явищ та виявлення дії окремих факторів у їх розвитку.

Результати вивчення дисципліни - студент повинен вміти проводити статистичні дослідження, обчислювати узагальнюючі показники, будувати статистичні таблиці, графіки, виявляти закономірності та тенденції розвитку досліджуваних явищ.

Предмет: кількісний бік суспільного життя, який знаходить своє відображення у конкретних розмірах та кількісних співвідношеннях суспільних явищ і процесів.

Загальний обсяг навчального часу - 120 годин.

Після вивчення дисципліни “Статистика в публічному управлінні та адмініструванні” студенти повинні **знати:**

- предмет та методи статистики;
- суть і методика проведення статистичних спостережень;
- форми, види та способи спостереження;
- статистичні угруповання, види угруповання, основні правила утворювання груп;
- абсолютні та відносні величини;
- середні величини, методи визначення середніх величин;
- показники варіації;
- побудову аналітичних таблиць та рядів динаміки;
- індекси, техніку їх обчислення та економічний зміст.

вміти:

- вирішувати задачі, розглядаючи конкретні ситуації різними методами статистичної науки, самостійно оцінювати реальність і робити висновки;
- проводити статистичні дослідження;
- обчислювати узагальнюючі показники;
- будувати статистичні таблиці, графіки;
- виявляти закономірності та тенденції розвитку досліджуваних явищ.

Компетенції, які повинен набути студент в результаті вивчення дисципліни:

- здатність здійснювати збір, аналіз і обробку даних, необхідних для вирішення поставлених економічних задач;
- здатність аналізувати і інтерпретувати дані вітчизняної і зарубіжної статистики про соціально-економічні процеси і явища, виявляти тенденції зміни соціально-економічних показників;
- здатність вибрати інструментальні засоби для обробки економічних даних відповідно до поставленого завдання, проаналізувати результати розрахунків і обґрунтувати отримані висновки.

Вивчення дисципліни “Статистика в публічному управлінні та адмініструванні” передбачає лекційні та практичні заняття. Після вивчення дисципліни “Статистика в публічному управлінні та адмініструванні” студенти складають іспит.

2. Організація самостійної роботи студента

2.1 Рекомендації по вивченню теоретичного матеріалу

2.1.1 Загальні поради

Самостійна робота студента є основним засобом набуття певних компетенцій у час, вільний від аудиторних навчальних занять.

В процесі самостійного вивчення дисципліни «Статистика в публічному управлінні та адмініструванні» студенти самостійно вивчають окремі теми дисципліни, використовуючи літературу, запропоновану викладачем. Після вивчення відповідного розділу дисципліни, пропонується ряд контрольних запитань для самоперевірки, на які потрібно відповісти студенту для закріплення матеріалу.

В процесі самостійної роботи студенти навчаються самостійно працювати з літературою, творчо сприймати навчальний матеріал і осмислювати його, у студентів формуються навички щоденної самостійної роботи з метою одержання та узагальнення знань, умінь і навичок

№ п/п	Назва і зміст теми	Назва підручника, сторінки
1	Тема 1 Предмет і метод статистичної науки Поняття про статистику. Виникнення і розвиток статистики. Предмет статистики. Методи статистики. Поняття, категорії й показники статистики.	Теорія статистики: Навчальний посібник /Вашків П. Г., Пастер П. І., Сторожук В. П., Ткач Є. І. – К.: Либідь,2001. (стор.5-12)
2	Тема 2 Статистичне спостереження Поняття про статистичне спостереження. Форми статистичного спостереження. Програмно-методологічні аспекти статистичного спостереження. Види статистичного спостереження. Перевірка результатів статистичного спостереження.	Теорія статистики: Навчальний посібник /Вашків П. Г., Пастер П. І., Сторожук В. П., Ткач Є. І. – К.: Либідь,2001. (стор.13-29)
3	Тема 3 Зведення і групування матеріалів статистичного спостереження Суть, організація і техніка статистичного зведення. Методологічні аспекти статистичних групувань. Основні види і завдання статистичних групувань. Принципи вибору групувальної ознаки та утворення груп. Статистичні ряди розподілу. Статистичні таблиці.	Теорія статистики: Навчальний посібник /Вашків П. Г., Пастер П. І., Сторожук В. П., Ткач Є. І. – К.: Либідь,2001. (стор.30-49) Колонтай С. М. Статистика: Конспект лекцій. - Одеса: Вид-во "ТЭС", 2006. (стор. 22-28)

4	Тема 4 Абсолютні та відносні величини Абсолютні статистичні величини. Відносні величини. Види відносних величин і способи їх обчислення.	Теорія статистики: Навчальний посібник /Вашків П. Г., Пастер П. І., Сторожук В. П., Ткач Є. І. – К.: Либідь, 2001. (стор.82-90) Колонтай С. М. Статистика: Конспект лекцій. - Одеса: Вид-во “ТЭС”, 2006. (стор. 31-37)
5	Тема 5 Середні величини Суть і види середньої величини. Середня арифметична проста і зважена. Математичні властивості середньої арифметичної і техніка її обчислення. Середня гармонійна та умови її застосування. Структурні середні величини.	Теорія статистики: Навчальний посібник /Вашків П. Г., Пастер П. І., Сторожук В. П., Ткач Є. І. – К.: Либідь, 2001. (стор.91-105)
6	Тема 6 Показники варіації Поняття варіації та її основні показники. Середнє квадратичне відхилення. Коефіцієнт варіації. Математичні властивості дисперсії.	Теорія статистики: Навчальний посібник /Вашків П. Г., Пастер П. І., Сторожук В. П., Ткач Є. І. – К.: Либідь, 2001. (стор.106-117)
7	Тема 7 Ряди динаміки Види та правила побудови рядів динаміки. Основні характеристики рядів динаміки. Показники ряду динаміки.	Теорія статистики: Навчальний посібник /Вашків П. Г., Пастер П. І., Сторожук В. П., Ткач Є. І. – К.: Либідь, 2001. (стор.187-244)
8	Тема 8 Індекси Поняття статистичних індексів, їх види і роль у вивченні ринку. Агрегатний індекс — основна форма зведеного (загального) індексу. Взаємозв'язок агрегатних індексів. Індекси змінного складу, постійного складу та структурних зрушень.	Теорія статистики: Навчальний посібник /Вашків П. Г., Пастер П. І., Сторожук В. П., Ткач Є. І. – К.: Либідь, 2001. (стор.245-267)

2.1.2 Повчання по вивченню 1-ої теми

Тема 1 Предмет і метод статистичної науки

1. Статистика як суспільна наука [1, 5-7]
2. Виникнення і розвиток статистики [2, 6-8]
3. Предмет статистики [1, 7-8]
4. Методи статистики [1, 8-10]
5. Поняття, категорії й показники статистики [1, 10-11]

Питання для самоперевірки

1. Які статистичні роботи здійснювали в стародавні часи?
2. З якого часу статистика почала розвиватися як наука?

3. Дайте визначення предмета статистики.
4. Чим відрізняється предмет статистики від предмета інших суспільних наук?
5. Назвіть коло суспільних явищ, що вивчає статистика.
6. Що таке статистична сукупність?
7. Назвіть специфічні методи статистичного дослідження явищ.
8. Що таке статистичні показники?
9. Які основні завдання статистики в умовах ринкової економіки?

2.1.3 Повчання по вивченню 2-ої теми

Тема 2 Статистичне спостереження

1. Поняття про статистичне спостереження [1, 13-14]
2. Форми статистичного спостереження [1, 15-19]
3. Програмно-методологічні аспекти статистичного спостереження [1, 19-21]
4. Види статистичного спостереження [2, 39-48]
5. Перевірка результатів статистичного спостереження [2, 48-51]

Питання для самоперевірки

1. Що таке статистичне спостереження, в чому полягає його суть?
2. Чим зумовлена необхідність організації статистичного дослідження?
3. Які організаційні форми статистичного спостереження та їхні особливості?
4. У чому полягає сутність статистичної звітності?
5. Назвіть види статистичного спостереження.
6. Поясніть, що таке одиниця статистичного спостереження та одиниця статистичного обліку.
7. Назвіть способи усунення помилок статистичного спостереження.

2.1.4 Повчання по вивченню 3-ої теми

Тема 3 Зведення і групування матеріалів статистичного спостереження

1. Суть статистичного зведення [3, 22-24]
2. Класифікації та групування [3, 24-26]
3. Принципи формування груп [3, 26-27]
4. Статистичні таблиці [3, 27-28]

Питання для самоперевірки

1. Поясніть суть статистичного зведення.
2. Які функції в статистичному аналізі виконують групування?
3. Як визначити кількість груп?

4. За якими принципами утворюються інтервали групувань? Наведіть приклади.
5. Як визначити ширину рівного інтервалу?
6. Коли використовуються нерівні інтервали? Наведіть приклади.
7. Яких правил необхідно дотримуватися при побудові статистичних таблиць?

2.1.5 Повчання по вивченню 4-ої теми

Тема 4 Абсолютні та відносні величини

1. Абсолютні статистичні величини [3, 31-32]
2. Відносні величини [3, 32-33]
3. Види відносних величин і способи їх обчислення [3, 34-37]

Питання для самоперевірки

1. Що таке абсолютні статистичні величини і яке їхнє значення в статистиці?
2. Які види абсолютних величин можна виділити за способом їх вираження?
3. Що називають відносною величиною?
4. Види відносних величин і способи їх обчислення.

2.1.6 Повчання по вивченню 5-ої теми

Тема 5 Середні величини

1. Суть і види середньої величини [1, 91-94]
2. Середня арифметична проста і зважена [1, 94-96]
3. Середня гармонійна та умови її застосування [1, 99-101]
4. Структурні середні величини [1, 101-104]

Питання для самоперевірки

1. Що таке середня величина?
2. Які розрізняють види середніх величин?
3. Які умови застосування середніх величин? Коли використовують середню арифметичну?
4. Які умови використання середньої гармонійної?
5. Що таке мода і медіана?

2.1.7 Повчання по вивченню 6-ої теми

Тема 6 Показники варіації

1. Поняття варіації та її основні показники [1, 106-109]
2. Середнє квадратичне відхилення [2, 114-118]

3. Коефіцієнт варіації [2, 118-119]
4. Математичні властивості дисперсії [2, 119-125]

Питання для самоперевірки

1. Які існують показники варіації і для яких цілей вони застосовуються?
2. Порядок обчислення середнього квадратичного відхилення.
3. Що таке коефіцієнт варіації?
4. У чому сутність показника дисперсії?

2.1.8 Повчання по вивченню 7-ої теми

Тема 7 Ряди динаміки

1. Види та правила побудови рядів динаміки [1, 187-191]
2. Основні характеристики рядів динаміки [1, 191-195]
3. Показники ряду динаміки [2, 214-220]
4. Середні показники динаміки [1, 195-204]

Питання для самоперевірки

1. Що називають рядом динаміки? З яких елементів складаються ряди динаміки і що вони виражають?
2. Які Ви знаєте види рядів динаміки?
3. Як визначають абсолютний приріст, темп зростання і приросту?
4. Як визначають середні показники динаміки?

2.1.9 Повчання по вивченню 8-ої теми

Тема 8 Індекси

1. Поняття статистичних індексів, їх види і роль у вивченні ринку [1, 245-248]
2. Агрегатний індекс — основна форма зведеного (загального) індексу [1, 248-252]
3. Взаємозв'язок агрегатних індексів [2, 259-260]
4. Індекси змінного складу, постійного складу та структурних зрушень [2, 270-279]

Питання для самоперевірки

1. Що таке індекс та чим він відрізняється від відносних та середніх величин?
2. Чим характеризується індекс?
3. Які існують форми індексів?
4. Що представляє собою зведена форма індексу?
5. Що таке індекси змінного складу, постійного складу та структурних зрушень?

2.2 Практичні завдання для самостійної роботи студентів

2.2.1 Методичні вказівки до виконання практичних завдань

Завдання №1-2 охоплюють тему “Зведення та групування статистичних даних”.

Суть *статистичного зведення* полягає в класифікації та агрегуванні матеріалів спостереження. Елементи сукупності за певними ознаками об’єднуються в групи, класи, типи, а інформація про них агрегується як у межах груп, так і в цілому по сукупності. Основне завдання зведення - виявити типові риси та закономірності масових явищ чи процесів.

Зведення є основою подальшого аналізу статистичної інформації. За зведеними даними розраховуються узагальнюючі показники, виконується порівняльний аналіз, а також аналіз причин групових відмінностей, вивчаються взаємозв’язки між ознаками.

Для висвітлення певних питань конкретного дослідження використовують *групування*.

На групування у статистичному аналізі покладаються певні функції, зокрема:

- 1) вивчення структури та структурних зрушень;
- 2) визначення типів соціально-економічних явищ, виокремлення однорідних груп і підгруп;
- 3) виявлення взаємозв’язків між ознаками.

При угрупованні явищ, що вивчаються, по одній ознаці, а тим більше при комбінації двох-трьох ознак можна отримати значне число груп (наприклад, при угрупованні населення по віку, при угрупованні торгових фірм по числу працівників або за розміром товарообігу і т.д.).

Для вирішення питання про число груп необхідно спочатку з’ясувати положення і роль окремих груп, тенденції їх розвитку і потім виділити характерні, типові групи, витікаючи з аналізу явища, що вивчається.

Звичайно рекомендується брати не дуже багато груп, оскільки при цій умові до кожної групи входить достатньо велике число одиниць, що дозволяє виявляти найтипівіше, характерне, а не випадкове.

Проте слід мати на увазі, що нове, що зароджується завжди спочатку буває одиничним, нечисленним, і при угрупованні даних якраз важливо виділити це нове, прогресивне, яке з часом стає масовим, численним. В цілому слід враховувати те, що якщо ознака змінюється в широких межах і має багато різних значень, виникає питання про визначення інтервалу угруповання. Іншими словами, для кожної групи встановлюються максимальне і мінімальне значення ознаки. Отже, **інтервал** - це різниця між найбільшим і найменшим значенням ознаки, тобто проміжок коливання числового значення ознаки для кожної групи в межах «від - до».

Інтервали можуть бути рівними і нерівними. Це залежить від характеру розподілу одиниць сукупності по даній ознаці і коливання ознаки.

Рівні інтервали застосовуються, коли зміна кількісної ознаки всередині відбувається рівномірно. Розрахунок рівної величини інтервалу проводиться по формулі:

$$h = \frac{x_{\max} - x_{\min}}{n}$$

де n - число груп.

Задачі № 3-4 охоплюють тему “**Абсолютні та відносні величини**”.

Абсолютні величини - це показники, які виражають розміри суспільно-економічних явищ і процесів в конкретних умовах місця і часу. Дістають їх методами статистичного спостереження і зведення вихідної інформації. Абсолютні величини широко використовують у підприємницькій діяльності, для аналізу й прогнозування. На базі абсолютних величин складають господарські угоди, визначають обсяги попиту на окремі види виробів та їх виробництво.

Абсолютні величини є джерелом формування статистичної інформації, за допомогою їх оцінюють усі боки суспільного життя. В умовах формування ринкових відносин треба мати точну інформацію про ступінь збалансованості попиту покупців на конкретні товари з можливостями їх виробництва.

Відносні величини утворюються внаслідок зіставлення двох однойменних чи різнойменних величин.

Залежно від того, до якого значення прирівнюється база порівняння, частку від ділення можна виразити або у вигляді коефіцієнта чи відсотка, або як проміле чи продециміле. Крім того, в статистиці широко використовують іменовані відносні величини.

Відносні величини поділяються на такі: динаміки, структури, координації, порівняння, інтенсивності.

Відносними величинами динаміки називаються показники, які виражають ступінь зміни явищ у часі. Вони характеризують напрям і швидкість зміни явищ у часі, темпи їх розвитку.

Відносні величини структури характеризують склад досліджуваної сукупності. Їх розраховують як відношення абсолютної величини кожного складового елемента до абсолютної величини всієї сукупності, тобто як відношення частини до цілого. Переважно відносні величини структури виражають у відсотках (базу порівняння приймають за 100). Показники структури можна виражати в коефіцієнтній формі (базу порівняння приймають за одиницю).

Зіставляючи структуру однієї й тієї самої сукупності за різні періоди часу, можна простежити структурні зміни.

Відносними величинами координації називають співвідношення окремих частин певної сукупності. Вони вказують на те, в скільки разів порівнювана частина сукупності є більшою чи меншою від тієї частини, яку взято за базу порівняння.

Відносні величини порівняння - це співвідношення однойменних величин різних об'єктів. Так, можна зіставляти чисельність населення, розміри територій, посівних площ, обсяг промислової продукції між окремими країнами, областями, районами.

Відносними величинами інтенсивності називають показники, які характеризують ступінь поширення, розвиток явища в певному середовищі. За їх допомогою вимірюють інтенсивність його поширення, ступінь насиченості певного середовища даним явищем.

Відносні величини інтенсивності завжди є відношенням двох різнойменних величин. У чисельнику - величина явища (показник), ступінь поширення якого вивчають, а в знаменнику - величина того середовища, в якому розвивається (поширюється) це явище. Відносна величина інтенсивності вказує на те, скільки одиниць однієї сукупності припадає на одиницю іншої сукупності. На відміну від інших видів відносна величина інтенсивності завжди є іменованою.

Відносні величини виконання плану – це відношення фактичного рівня показника до рівня, запланованого на той же період. Наприклад, якщо було заплановано одержати урожайність зернових культур 46 ц/га, а фактично одержано 49,8 ц/га з одиниці площі, то величина виконання плану становить $(49,8:46) \cdot 100 = 107,8\%$, тобто план виконано на 107,8%, або перевиконання становить 7,8%.

Відносна величина планового завдання являє собою відношення величини показника, встановленого на плановий період, до його величини, яка досягнута фактично на цей період, або будь-якої іншої, прийнятої за базу порівняння. Тобто, це відношення планового рівня у наступному періоді до фактичного рівня звітного періоду, прийнятого за базу порівняння. Так встановлюється завдання: підвищити продуктивність праці щодо попереднього періоду на 16% або знизити собівартість на 10%.

Задачі № 5-6 охоплюють тему «**Середні величини та показники варіації**», зокрема, розрахунок середніх зважених величин: арифметичної та гармонічної та деяких показників варіації.

Критерієм розрахунку середньої величини є правильний вибір початкової бази обчислень, яка відображала б зміст середньої величини, тобто запис смислової (логічної) формули. Для цього необхідно записати смислову формулу середньої величини. Наприклад, смислова формула середньої собівартості одиниці продукції може бути записана таким чином:

$$\text{Середня собівартість одиниці продукції} = \frac{\text{Загальні витрати на виробництво продукції}}{\text{Кількість виробленої продукції}}$$

Якщо за умовою задачі буде невідомий чисельник смислової формули, то для розрахунку середньої величини треба використати формулу **середньої арифметичної зваженої**, тобто:

$$\bar{X}_{af} = \frac{\sum xf}{\sum f},$$

де $\bar{X}_{af}$ - середня величина;

x - значення варіантів осередненої величини;

f - значення частот (ваг).

Якщо за умовою задачі буде невідомий знаменник смислової формули, то для розрахунку середньої величини треба використати формулу **середньої гармонічної зваженої**, тобто:

$$\bar{X}_{hm} = \frac{\sum m}{\sum \frac{m}{x}} \quad (m = xf),$$

де $\bar{X}_{hm}$ - середня величина;

m - частоти;

$\sum \frac{1}{x} m$ - сума добутоків від множення обернених показників на частоти.

Середні величини не завжди збігаються з одним з реально існуючих варіантів. Тому, крім розглянутих середніх, у статистичному аналізі доцільно використовувати величини конкретних варіантів, що займають в упорядкованому (ранжированому) ряду значень ознаки цілком певне положення. Серед таких величин найбільш уживаними є медіана (M_e) і мода (M_o), які іноді називають описовими чи структурними середніми.

Мода (M_o) у статистиці — це величина ознаки, що найчастіше повторюється в даній сукупності. У варіаційному ряді модою є варіант, що має найбільшу частоту. Цей показник широко використовується в тих випадках, коли потрібно охарактеризувати найбільш повторювану величину ознаки. У інтервальних варіаційних рядах розрахунок моди здійснюється за такою формулою:

$$M_o = x_{M_0} + \frac{\left(f_{M_0} - f_{M_0-1} \right)}{\left(f_{M_0} - f_{M_0-1} \right) + \left(f_{M_0} - f_{M_0+1} \right)} \cdot h_{M_0}$$

де x_{M_0} - нижня межа модального інтервалу, тобто інтервалу з найбільшою частотою;

f_{M_0} - частота модального інтервалу;

f_{M_0-1} - частота передмодального інтервалу;

f_{M_0+1} - частота післямодального інтервалу;

h_{M_0} - ширина модального інтервалу.

Медіаною (M_e) називається варіант, розташований у середині варіаційного ряду. Медіана ділить ряд на дві рівні частини таким чином, що з обох боків від неї знаходиться однакова кількість одиниць сукупності. В інтервальному варіаційному ряді розподілу значення медіани визначається за такою формулою:

$$M_e = x_{M_e} + \frac{1}{2} \frac{\sum f - S_{M_e-1}}{f_{M_e}} \cdot h_{M_e}$$

де x_{M_e} - нижня межа медіанного інтервалу;

S_{M_e-1} - сума частот, накопичених до медіанного інтервалу;

$\sum f$ - сума частот всього варіаційного ряду;

h_{M_e} - ширина медіанного інтервалу;

f_{M_e} - частота медіанного інтервалу.

При вивченні статистичних сукупностей поряд з середніми величинами велике практичне значення має вивчення **варіації ознак**. Для виміру і оцінки варіації використовуються абсолютні і відносні показники варіації: розмах варіації, середнє лінійне, відхилення, дисперсія; середнє квадратичне відхилення, коефіцієнт варіації та інші.

Формули для розрахунку деяких показників варіації для варіаційного ряду мають вид:

Дисперсія (δ^2) являє собою середній квадрат відхилення варіантів від їх середньої арифметичної:

$$\delta^2 = \frac{\sum (x - \bar{x})^2 \cdot f}{\sum f}$$

Середнє квадратичне відхилення (δ) характеризує міру абсолютного коливання ознаки відносно середньої величини і розраховується як корінь квадратний із дисперсії:

$$\delta = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2 \cdot f}{\sum f}}$$

Коефіцієнт варіації (V) характеризує відносне коливання значень ознаки відносно середньої і являє собою виражене у відсотках (або у вигляді частки) відношення середнього квадратичного відхилення до середньої величини:

$$V = \frac{\delta}{\bar{x}} \cdot 100 \%$$

Коефіцієнт варіації є мірою однорідності сукупності. Якщо значення коефіцієнта варіації не перевищує 33 %, то досліджувана сукупність вважається однорідною.

Задачі № 7-8 охоплюють тему “**Ряди динаміки**”, зокрема, розрахунок аналітичних показників динаміки (базисних і ланцюгових) та середніх показників. В умовах задач приведені дані інтервальних рядів динаміки.

Для характеристики розвитку явищ у часі використовують такі показники, як абсолютний приріст, темпи росту і приросту, абсолютне значення 1% приросту.

Абсолютні прирости:

$$\Delta_{\text{базисний}} = Y_i - Y_{i-t} ; \quad \Delta_{\text{ланцюговий}} = Y_i - Y_{i-1} ;$$

де Y_i – поточний (порівнюваний) рівень ряду динаміки;

Y_{i-t} – базисний рівень ряду динаміки ($i-t$ - його номер);

Y_{i-1} – попередній рівень ряду динаміки.

Темпи зростання:

а) у коефіцієнтній формі:

$$T_{z(\text{базисний})} = \frac{Y_i}{Y_{i-t}} ; \quad T_{z(\text{ланцюговий})} = \frac{Y_i}{Y_{i-1}} ;$$

б) у відсотковій формі:

$$T_{з(\text{базисний})} = \frac{Y_i}{Y_{i-t}} \cdot 100\%; \quad T_{з(\text{ланцюговий})} = \frac{Y_i}{Y_{i-1}} \cdot 100\% ;$$

Темпи приросту:

$$T_{np} = T_z - 1 \quad \text{або} \quad T_{np}(\%) = T_z(\%) - 100\%$$

Абсолютне значення 1 % приросту:

$$A = \frac{\Delta}{T_{np}(\%)} \quad \text{або} \quad A = \frac{Y_{i-1}}{100}$$

$$A = \frac{\Delta}{T_{\text{приросту}}(\%)}, \quad \text{або} \quad A = \frac{Y_{i-1}}{100} \cdot$$

Обчислені показники треба занести у таблицю, макет якої має такий вид:

Таблиця 1

Показники ряду динаміки ..... за ..... рр.

Роки	Рівень ряду динаміки (одиниця виміру)	Абсолютний приріст (одиниця виміру)		Темпи росту, %		Темпи приросту, %		Абсолютне значення 1% приросту (одиниця виміру)
		Ба-зис-ний	Лан-цюго-вий	Ба-зис-ний	Лан-цюго-вий	Ба-зис-ний	Лан-цюго-вий	

Для узагальнюючих характеристик ряду динаміки обчислюють середні показники: середній рівень ряду, середній абсолютний приріст, середній темп зростання і приросту.

Середній рівень інтервального ряду обчислюють за формулою середньої арифметичної простої:

$$\bar{Y} = \frac{\sum Y}{n},$$

де $\bar{Y}$ - середній рівень ряду;

$\sum Y$ - сума рівнів ряду;

n - число рівнів ряду або тривалість періоду (t).

Середній абсолютний приріст ($\bar{\Delta}$) може бути обчислений таким чином:

а) відношенням різниці порівнюваного і базисного рівнів до довжини періоду (t):

$$\bar{\Delta} = \frac{Y_i - Y_{i-t}}{t} ;$$

б) діленням базисного приросту на довжину періоду (років, місяців тощо):

$$\bar{\Delta} = \frac{\Delta_{баз}}{t}$$

в) як середня арифметична ланцюгових абсолютних приростів:

$$\bar{\Delta} = \frac{\sum \Delta_{лан}}{t} .$$

Середній темп зростання ($\bar{T}_z$) розраховується за формулою середньої геометричної двома способами:

$$\bar{T}_z = \sqrt[t]{T_{z1} \cdot T_{z2} \cdot \dots \cdot T_{zt}} , \text{ або}$$

$$\bar{T} = t \sqrt{\frac{Y_i}{Y_{i-t}}} ,$$

де $T_{z1}, \dots, T_{zt}$ - ланцюгові темпи зростання;

t – довжина періоду або число ланцюгових темпів зростання.

Середній темп приросту (або зниження) розраховується аналогічно до темпу приросту (зниження):

$$\bar{T}_{np} = \bar{T}_z - 1 \quad \text{або} \quad \bar{T}_{np}(\%) = \bar{T}_z(\%) - 100\%$$

При побудові графіка слід правильно вибрати масштаб, вид графіка і дотримуватися правил графічного зображення статистичних даних. Назва графіка розташовується під ним (Рис. 1 Динаміка...)

Задачі № 9-10 охоплюють тему “**Індекси**” , зокрема, розрахунок індивідуальних і зведених індексів (агрегатних та середньозважених), індексів середніх величин, а також використання індексної системи при вивченні ролі окремих факторів.

У разі застосування індексного методу аналізу бажано дотримуватись відповідних умовних позначень, які прийняті в теорії і практиці статистики, а саме:

Q – кількість проданого товару (чи обсяг виробленої продукції) певного виду в натуральному вираженні;

P – ціна одиниці продукції;

Z – собівартість одиниці продукції;

t - затрати робочого часу (праці) на виробництво продукції даного виду, тобто її трудомісткість;

q – виробництво продукції за одиницю робочого часу або на одного працівника (продуктивність праці);

Y – врожайність певної культури з 1 га;

n – розмір посівної площі.

Виходячи з цих позначень, а також змісту ряду економічних показників, можна записати, що:

PQ – загальна вартість проданого товару певного виду, тобто товарообіг, або вартість виготовленої продукції;

ZQ – загальна собівартість продукції певного виду, тобто затрати на її виробництво;

tQ – загальні витрати робочого часу (праці) на виробництво цього виду продукції;

Yn – валовий збір певної сільськогосподарської культури.

Показники базисного періоду мають у формулах підрядковий знак “0”, а поточного – “1”. Показник, зміну якого вивчають, називають індексом.

Побудову індексів розглянемо на прикладі індексів динаміки фізичного обсягу товарообігу, цін та товарообігу.

Індивідуальні індекси характеризують співвідношення величин окремих елементів складного явища.

Використавши наведені умовні позначення, індивідуальні індекси можна визначити за формулами:

а) фізичного обсягу проданого товару:

$$i_Q = \frac{Q_1}{Q_0}$$

б) ціни:

$$i_P = \frac{P_1}{P_0}$$

в) товарообігу конкретного виду продукції:

$$i_{PQ} = \frac{P_1 Q_1}{P_0 Q_0}$$

Аналогічно записують формули всіх інших показників.

Між цими індексами існує такий взаємозв'язок:

$$i_{PQ} = i_P \cdot i_Q$$

Зведені (загальні) індекси характеризують зміну сукупності, до якої входять різномірні елементи. У залежності від методології обчислення загальні індекси поділяються на агрегатні і середні з індивідуальних індексів (середньозважені індекси). Агрегатні індекси є основною формою економічних індексів, а середньозважені — похідними.

Побудову зведених індексів в агрегатній формі здійснюють за таким правилом: у індексах динаміки інтенсивних показників (p, z, t, q, y) ваги фіксуються на рівні поточного періоду, а в індексах динаміки екстенсивних показників (Q, n, T) — сумірники фіксуються на рівні базисного періоду.

Таким чином, зведені індекси (I_Q, I_P, I_{PQ}) будуть мати наступний вигляд:

а) фізичного обсягу товарообігу:

$$I_Q = \frac{\sum Q_1 P_0}{\sum Q_0 P_0}$$

де $\sum Q_1 P_0$ — умовна вартість реалізованих продуктів у звітному періоді по базисним цінам;

$\sum Q_0 P_0$ — вартість реалізованих продуктів у базисному періоді;

б) цін:

$$I_P = \frac{\sum P_1 Q_1}{\sum P_0 Q_1}$$

де $\sum P_1 Q_1$ — вартість реалізованих продуктів у звітному періоді;

в) товарообігу:

$$I_{PQ} = \frac{\sum P_1 Q_1}{\sum P_0 Q_0}$$

Економічний ефект (сума економії або перевитрат) розраховується як різниця між фактичними (звітними) даними та умовними. У нашому випадку абсолютна сума економії (перевитрат) від зміни цін дорівнює різниці між чисельником і знаменником зведеного індексу цін, а саме: $(\sum P_1 Q_1 - \sum P_0 Q_1)$. Різниця із знаком мінус показує економію, а зі знаком плюс — перевитрати.

Другою формою зведеного індексу є середньозважений з індивідуальних індексів. Використовують два види середніх індексів — арифметичний та гармонічний. Вибір тієї чи іншої форми індексу залежить

від мети, з якою він визначається, і вихідних даних. Середньозважені індекси тотожні відповідним агрегатним індексам.

Перетворення агрегатних індексів у середньозважені роблять там, де знаходиться умовна величина. Якщо умовна величина стоїть у чисельнику агрегатного індексу, то перетворюючи її, ми отримаємо середньоарифметичний індекс, якщо у знаменнику — середньогармонічний індекс.

У нашому прикладі, зведений індекс екстенсивного показника (індекс фізичного обсягу товарообігу) може бути перетворений у середній арифметичний індекс таким чином:

$$I_Q = \frac{\sum Q_1 P_0}{\sum Q_0 P_0} = \frac{\sum i_Q Q_0 P_0}{\sum Q_0 P_0}, \quad (i_Q = \frac{Q_1}{Q_0} \Rightarrow Q_1 = i_Q Q_0)$$

Аналогічно може бути перетворений зведений індекс інтенсивного показника (індекс цін) у середній гармонічний:

$$I_P = \frac{\sum P_1 Q_1}{\sum P_0 Q_1} = \frac{\sum P_1 Q_1}{\sum \frac{P_1 Q_1}{i_P}}, \quad (i_P = \frac{P_1}{P_0} \Rightarrow P_0 = \frac{P_1}{i_P})$$

При аналізі динаміки соціально-економічних явищ виникає потреба визначити роль окремих факторів у зміні результативного показника. Індексний метод дозволяє зробити це, використовуючи метод ланцюгових підстановок. Оскільки результативний показник (PQ) являє собою добуток двох факторів – співмножників (P , Q), то можна записати таке правило:

а) абсолютний приріст результативного показника (PQ) за рахунок екстенсивного фактора (Q) дорівнює приросту цього фактора ($Q_1 - Q_0$), помноженому на базисний рівень інтенсивного фактора (P_0);

б) абсолютний приріст за рахунок інтенсивного фактора (P) дорівнює приросту самого інтенсивного фактора ($P_1 - P_0$), помноженому на рівень екстенсивного фактора в звітному періоді (Q_1).

Так, загальний абсолютний приріст товарообігу становить:

$$\Delta PQ = P_1 Q_1 - P_0 Q_0,$$

у тому числі в результаті зміни:

а) кількості проданих товарів

$$\Delta PQ (Q) = (Q_1 - Q_0) \cdot P_0;$$

б) цін

$$\Delta PQ (P) = (P_1 - P_0) \cdot Q_1.$$

Поряд зі зведеними агрегатними та середньозваженими індексами в статистичній практиці широко використовують індекси середніх рівнів інтенсивних показників: змінного і фіксованого (постійного) складу та структурних зрушень.

Індекс змінного складу показує, як змінилася середня величина за рахунок зміни двох факторів: значень ознаки та структури сукупності.

Індекс постійного складу показує, як змінилася середня величина за рахунок зміни означень ознаки, а індекс структурних зрушень — структури сукупності.

Так, для вивчення динаміки середньої ціни обчислюють наступні індекси:

$$а) I_{\text{змінного складу}} = \frac{\bar{P}_1}{\bar{P}_0} = \frac{\sum P_1 Q_1}{\sum Q_1} \div \frac{\sum P_0 Q_0}{Q_0},$$

який відображає зміну цін по окремих ринках міста та структурних зрушень у обсязі продажу товару.

$$б) I_{\text{постійного складу}} = \frac{\sum P_1 Q_1}{\sum Q_1} \div \frac{\sum P_0 Q_1}{Q_1} = \frac{\sum P_1 Q_1}{\sum P_0 Q_1}$$

відображає зміну цін по окремих ринках міста.

$$в) I_{\text{структурних зрушень}} = \frac{\sum P_0 Q_1}{\sum Q_1} \div \frac{\sum P_0 Q_0}{\sum Q_0}$$

відображає зміну структурних зрушень у обсязі продажу товару.

Між цими індексами існує такий взаємозв'язок:

$$I_{\text{змінного складу}} = I_{\text{постійного складу}} \times I_{\text{структурних зрушень}}$$

2.2.2 Перелік практичних завдань для самостійної роботи

Задачі для розв'язання

Задача 1

За наведеними в таблиці даними про обсяг капіталу та прибуток комерційних банків, складіть:

1) комбінаційне групування банків за цими ознаками, утворивши по 3 групи з рівними інтервалами;

2) аналітичне групування, що відбиває залежність прибутку банків від суми капіталу.

Таблиця

Розподіл комерційних банків за розміром капіталу та прибутку

Номер банку	Обсяг капіталу, млн. грн	Прибуток, млн. грн	Номер банку	Обсяг капіталу, млн. грн	Прибуток, млн. грн
1	2	3	1	2	3
1	6,2	4,6	14	6,2	4,7
2	11,9	8,5	15	8,6	7,2

3	7,6	5,3	16	5,4	4,0
4	10,5	8,8	17	7,0	5,8
5	8,1	6,2	18	9,6	7,8
6	8,3	4,1	19	8,1	6,9
7	12,0	8,2	20	5,2	4,3
8	5,1	3,6	21	7,3	6,0
9	7,8	4,1	22	8,2	6,4
10	5,4	3,3	23	5,4	4,1
11	6,4	5,2	24	3,1	2,7
12	8,3	5,8	25	4,4	3,0
13	5,2	3,3	26	3,0	2,2

Задача 2 Наведені такі дані про тарифні розряди робітників підприємства:

2 6 2 3 3 1 4 5 4 3 6 1 3 2 4 4 5 6 3 2
3 3 1 4 2 5 6 2 1 1 3 2 4 6 2 3 4 3 2 6
1 4 6 5 5 3 1 2 3 2 2 5 3 5 1 4 3 6 5 1
4 2 5 3 3 2 4 1 5 3 4 3 5 4 6 3 2 3 4 5
3 3 4 1 2 4 3 4 4 3 5 6 2 6 4 3 6 2 6 3

Побудувати варіаційний дискретний ряд розподілу робітників за тарифними розрядами. Назвати елементи ряду розподілу. За результатами групування побудувати графік і зробити висновки.

Задача 3

Є такі дані про ВВП і доходи зведеного і Державного бюджету України в 2012-2013 р.:

Показник	2012	2013	
		за планом	фактично
Чисельність населення, млн. осіб	49,7	-	49,3
ВВП, млрд. грн	127,1	-	173,0
Доходи зведеного бюджету, млрд. грн, у тому числі	42,1	42,3	47,1
доходи Держбюджету, млрд. грн	25,6	34,0	34,7

Обчисліть всі можливі види відносних величин і вкажіть, до якого виду вони належать.

Задача 4

Є такі дані про територію, чисельність населення і ВВП двох країн:

Країна	Територія, км ²	Чисельність населення, тис. осіб	ВВП, млн. дол.
А	912	16 390	32 483
В	1 285	18 710	16 866

Обчислити всі можливі види відносних величин і вкажіть, до якого виду вони належать.

Задача 5

Використовуючи наведені нижче дані обчислити середню частку працездатного населення у цілому по Україні на 1 січня 2012 р. та на 1 січня 2013 р. Обґрунтувати вибір середніх величин. Порівняти цей показник у динаміці та зробити висновки.

Вид поселення	На 1 січня 2012 р.		На 1 січня 2013 р.	
	Частка осіб працездатного віку, %	Загальна чисельність населення, млн. чол.	Частка осіб працездатного віку, %	Чисельність населення в працездатному віці, млн. чол.
Міста	59,5	33,98	59,9	20,21
Сільська місцевість	49,1	16,26	49,5	7,99

Задача 6

Є наступні дані про розподіл підприємств за розміром вартості реалізованої продукції:

Вартість реалізованої продукції, тис. грн	До 100	110-120	120-130	130-140	140-150	150 і більше	Разом
Кількість підприємств	5	15	35	20	15	10	100

Визначте:

1. Середній розмір вартості реалізованої продукції
2. Моду
3. Медіану
4. Дисперсію
5. Середнє квадратичне відхилення
6. Коефіцієнт варіації

Зробити висновки.

Використовуючи умови задач № 7 та 8, визначте:

- 1) абсолютні прирости (зменшення), темпи росту (зменшення) та приросту (зниження) — базові та ланцюгові; абсолютні значення 1% приросту. Обчислені показники подати у табличній формі;
- 2) середній рівень ряду динаміки за 2011-2015 рр.;
- 3) середньорічний абсолютний приріст (зниження) рівня за 2012-2015 рр.; 4) середньорічні темпи росту (зменшення) та приросту (зниження) рівня за 2012-2015 рр. Побудуйте графік динаміки та зробіть висновки.

Задача 7

Валовий збір соняшнику у господарствах усіх категорій за 2011-2015 рр. характеризується такими даними:

Роки	2011	2012	2013	2014	2015
Валовий збір, тис. т	2571	2311	2127	2075	1569

Задача 8

Виробництво продукції підприємством у 2011-2015 рр. характеризувалося такими даними:

Роки	2011	2012	2013	2014	2015
Виробництво, тис. грн.	2571	2311	2127	2075	1569

Задача 9

По сільськогосподарському підприємству відомі такі дані:

Зернові культури	Валовий збір, ц		Посівна площа, га	
	Базисний період	Звітний період	Базисний період	Звітний період
Пшениця	1240	1200	80	70
Овес	15200	15600	650	600

Визначити:

1. Індивідуальні індекси урожайності зернових культур, посівних площ та валового збору.
2. Зведені індекси урожайності зернових культур (в агрегатній формі та у формі середньозваженого індексу), посівних площ та валового збору.
3. Приріст (зменшення) валового збору у звітному періоді порівняно з базисним за рахунок змін урожайності окремих культур та посівних площ. Зробити висновки.

Задача 10

За наведеними нижче даними розрахувати індекси собівартості продукції змінного, фіксованого складу та структурних зрушень. Зробити висновки.

Номер підприємства	Вироблено однорідної продукції, тис. грн.		Собівартість одиниці продукції, грн.	
	Базисний період	Звітний період	Базисний період	Звітний період
1	20	30	3,0	3,6
2	40	50	4,0	4,2

3. Організація контролю знань та вмінь студента

Навчальним планом передбачено проведення навчальних занять з дисципліни „Статистика в публічному управлінні та адмініструванні” у вигляді лекцій та практичних занять. Підсумкова атестація - іспит.

Семестровий іспит - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу виключно на підставі результатів самостійної роботи студента, засвоєння матеріалу на лекційних та практичних заняттях, передбачених навчальним планом.

Методика модульного контролю з дисципліни “Статистика в публічному управлінні та адмініструванні” розроблена у відповідності до “Положення про модульну систему організації навчання та контролю знань студентів”, затвердженого ректором ОДЕкУ 26.06.2005 року. Діюча методика забезпечує проведення модульної системи контролю, який направлений на підвищення якості знань студентів та активізації навчальної діяльності, а також стимулювання ритмічної самостійної роботи студентів та ритмічного виконання графіку навчального процесу протягом всього строку вивчення дисципліни.

В основі методики лежить розподіл програми навчального курсу на окремі логічно пов’язані блоки-модулі з оцінкою засвоєння студентами знань, умінь та навичок по цих модулях.

Інтегральна оцінка засвоєння студентами знань та вмінь з дисципліни “Статистика в публічному управлінні та адмініструванні” складається з оцінок, одержаних з різних модулів.

Дисципліна “Статистика в публічному управлінні та адмініструванні ” викладається у III семестрі. Вся програма розбита на 4 модулі з теоретичного курсу та практичні заняття до них. Модулі з теоретичної частини включають по декілька тем, які пов’язані між собою. В цілому на курс відводиться 100 балів: 50 балів на теоретичну частину і 50 балів на практичні заняття.

Для допуску до іспиту сума балів з практичної частини курсу повинна бути не менш 50% від максимально можливої суми, тобто - не менш 25 балів.

При підсумковій атестації у вигляді іспиту використовується шкала відповідності підсумкових оцінок 4-х бальній системі.

Студент, який не має на початок заліково-екзаменаційної сесії заборгованості з дисципліни «Статистика в публічному управлінні та адмініструванні», складає письмовий іспит за затвердженим розкладом та процедурою.

Екзаменаційний білет формується з тестових завдань, кількість яких складає 20. Один білет з дисципліни «Статистика в публічному управлінні та адмініструванні» містить тестові завдання закритої форми з запропонованими відповідями, з яких вибирають одну правильну. Кожна правильна відповідь на запитання оцінюється в 5 балів.

Шкала ECTS з урахуванням змін, що внесені наказом №358 від 9.11.2012 р. наведена нижче в таблиці.

За шкалою ECTS	За національною шкалою	Бал успішності
A	5 (відмінно)	90-100
B	4 (добре)	82-89,9
C	4 (добре)	74-81,9
D	3 (задовільно)	64-73,9
E	3 (задовільно)	60-63,9
FX	2(незадовільно)	35-59,9
F	2(незадовільно)	1-34,9

Перелік питань підсумкового контролю

	Питання	Відповіді
1	Предмет і метод статистики	[3, с. 7-14]
2	Статистичне спостереження	[3, с. 15-25]
3	Типи виробництва	[3, с. 15-16]
4	Зведення та групування статистичних даних	[3, с. 26-32]
5	Узагальнюванні статистичні показники	[3, с. 33-41]
6	Середні величини	[3, с. 42-55]
7	Показники варіації	[3, с. 56-59]
8	Ряди динаміки	[3, с. 60-66]
9	Статистичні індекси	[3, с. 67-75]